Bomenbeleid 2020-2030

Revisiebestand

MEIERIJSTAD

1. Inleiding

Dit revisiedocument geeft een overzicht van de wijzigingen die zijn doorgevoerd ten opzichte van het Bomenbeleid gemeente Meierijstad 2020-2030. De actualisatie van het beleid is aangegrepen om het document inhoudelijk te herzien en aan te laten sluiten op nieuwe wet- en regelgeving, actuele beleidsontwikkelingen en de ervaringen die in de afgelopen jaren zijn opgedaan.

Naast de inhoudelijke wijzigingen zijn in het gehele document tekstuele aanpassingen doorgevoerd om de leesbaarheid, consistentie en duidelijkheid van het beleid te verbeteren. Deze redactionele wijzigingen zijn niet afzonderlijk opgenomen in dit revisieoverzicht.

Bijlage 1 tot en met 7 uit het bijlagenboek zijn inhoudelijk ongewijzigd gebleven en zijn opnieuw opgenomen bij de geactualiseerde versie van het Bomenbeleid. Bijlage 8, de begrippenlijst, is nieuw toegevoegd ter verduidelijking van de in het beleid gebruikte begrippen. Bijlage 9 betreft het beoordelingskader disproportionele overlast. Dit beoordelingskader is opgesteld als hulpmiddel bij de beoordeling van situaties waarin sprake kan zijn van disproportionele overlast door bomen.

In dit revisiedocument wordt per hoofdstuk aangegeven welke wijzigingen zijn doorgevoerd. Daarbij is vermeld of de wijziging een actualisatie, uitbreiding of nieuw onderdeel betreft. Per wijziging is tevens een beknopte toelichting opgenomen, zodat inzichtelijk is welke aanpassingen zijn gedaan en wat hiervan de aanleiding of het doel is.

2. Overzicht wijzigingen per hoofdstuk

Hoofdstuk 1Inleiding

Dit hoofdstuk is geactualiseerd en uitgebreid

- De aanleiding en context van het bomenbeleid zijn geactualiseerd.
- Er is een koppeling gelegd met de ambities uit de Toekomstvisie en de bijdrage van bomen aan klimaatadaptatie, biodiversiteit, gezondheid en de kwaliteit van de leefomgeving.
- Ontwikkelingen in wet- en regelgeving zijn toegevoegd, waaronder de Omgevingswet en de Europese Natuurherstelwet.
- De doelstellingen zijn aangescherpt met meer aandacht voor klimaatbestendigheid, biodiversiteit en een uniforme werkwijze.

Hoofdstuk 2 Uitgangspunten

Dit hoofdstuk is geactualiseerd en uitgebreid

- Het voormalige hoofdstuk ‘Effect van bomen’ is uitgebreid en omgevormd tot een nieuw hoofdstuk ‘Uitgangspunten’. De opbouw van het hoofdstuk is gewijzigd.
- Het onderwerp pootrecht is toegevoegd.
- De beschrijving van de ruimtelijke waarden van bomen is aangescherpt.
- De ecologische waarden van bomen zijn verder uitgewerkt.
- Het onderdeel milieu, klimaat en klimaatbestendigheid is uitgebreid naar klimaat- en milieutechnische waarden.
- De voormalige onderdelen ‘Beleving en gebruik’ en ‘Gezondheid en veiligheid’ zijn samengevoegd en uitgebreid tot sociale en gezondheidswaarden.
- Het onderdeel cultuurhistorische waarden is uitgebreid.

- De economische waarden van bomen zijn verder uitgewerkt.
- De gegevens over het bomenareaal zijn geactualiseerd.
- De beschrijving van boomdiversiteit is aangevuld met het belang van soortenvariatie voor klimaatbestendigheid, biodiversiteit en weerbaarheid tegen ziekten en plagen.
- Het onderdeel huidige wetgeving is aangepast aan de huidige juridische situatie. De Europese Natuurherstelverordening is toegevoegd als nieuw wettelijk kader.
- De actuele uitdagingen rondom klimaatverandering zijn geactualiseerd op basis van de meest recente klimaatscenario's (KNMI'23).
- Het onderwerp data en monitoring is toegevoegd.
- Het onderwerp aanpak ziekten en plagen is toegevoegd.
- Het onderdeel Europese Green Deal is aangevuld met de bredere context rondom biodiversiteit, klimaatverandering en vergroening.
- De gevolgen van ombuigingen vanwege het ravijnjaar zijn toegevoegd.
- De koppeling met gemeentelijke beleidskaders is uitgebreid. Naast bestaande beleidsdocumenten zijn de Toekomstvisie Meierijstad en het Biodiversiteitsbeleid 2022-2030 toegevoegd als relevante uitgangspunten voor het bomenbeleid.
- Het onderdeel integrale afstemming tussen wegbeheer, groenbeheer en verkeer uit het oude hoofdstuk is niet meer opgenomen in dit hoofdstuk en wordt inhoudelijk verwerkt bij de uitgangspunten en uitvoering van het bomenbeleid.
- Aan de beschrijving van het oorspronkelijke participatieproces uit 2020 is toegevoegd dat de ervaringen uit de eerste vijf jaar uitvoering van het bomenbeleid zijn meegenomen als aanleiding voor de actualisatie.
- Toevoeging van de afstemming met het Platform Natuur en Landschap Meierijstad (PNLM) als onderdeel van het actualisatieproces.

Hoofdstuk 3 Visie Meierijstad

Dit hoofdstuk is geactualiseerd en uitgebreid

- De visie is inhoudelijk aangescherpt. De toevoeging van "mooi en betaalbaar" uit de oude visie is vervangen door "sober en doelmatig onderhouden". Hiermee sluit de visie beter aan bij de huidige beheeropgave en financiële kaders.
- De koppeling tussen de visie en de vijf thema's is verduidelijkt. In het nieuwe hoofdstuk zijn de thema's direct gekoppeld aan concrete doelstellingen en acties voor de komende vijf jaar.

Hoofdstuk 4 Boombescherming

Dit hoofdstuk is geactualiseerd en uitgebreid

- De inleiding is aangescherpt. Naast behoud en bescherming van bomen is toegevoegd dat bomen ook worden ontwikkeld en verjongd vanuit een toekomstgerichte visie op een groene en boomrijke gemeente.
- De indeling van boomcategorieën is uitgebreid van vier naar zes categorieën. De categorieën hoofd- en wijkstructuren zijn opgesplitst naar hoofdstructuur en nevenstructuur. Daarnaast is de categorie toekomstboom toegevoegd.
- De uitgangspunten voor bescherming zijn verduidelijkt. Er is meer nadruk gelegd op het verschil tussen individuele beschermde bomen en beschermde structuren. Individuele bomen worden strenger beschermd, terwijl bij structuren de continuïteit en het functioneren van de structuur centraal staan.

- Toekomstboom is als nieuwe categorie toegevoegd. Hiermee wordt meer onderscheid gemaakt tussen beschermingsniveaus en toekomstige groene waarden.
- De werking van de Groene kaart is uitgebreider beschreven. Toegevoegd is dat de kaart iedere vijf jaar wordt geactualiseerd en welke wijzigingen daarbij worden meegenomen (verwijderde bomen, toegevoegde of verwijderde straten, gewijzigde categorieën en nieuwe beschermwaardige bomen).
- Bij hoofd- en nevenstructuren is de eerdere vaste compensatieregel van 1,5 boom per gekapte boom behouden en de mogelijkheid tot maatwerk toegevoegd. De nadruk ligt hierbij op herstel van groene waarde en kwaliteit.
- De term ‘overige sfeerbomen’ is vervangen door ‘overige bomen’.
- De Wet natuurbescherming is vervangen door de Omgevingswet en het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Ook is de specifieke zorgplicht uit het Bal toegevoegd. De relatie tussen gemeentelijke bescherming en provinciale regelgeving is verduidelijkt.
- Toegevoegd is hoe bomen beschermd kunnen worden via het Omgevingsplan. Hierbij wordt beschreven hoe beschermingszones en regels voor werkzaamheden rondom beschermde bomen kunnen worden opgenomen.
- De regels voor werkzaamheden rondom bomen zijn aangescherpt. De verwijzing naar het Handboek Bomen is verduidelijkt en gekoppeld aan de praktische uitvoering. Er is meer nadruk gelegd op toepassing bij vergunningverlening, toezicht en handhaving.
- De uitgangspunten voor herplant zijn verder uitgewerkt.
- De sanctie bij illegale kap is verduidelijkt. Er wordt een zwaardere herplantplicht opgelegd en er kan worden overgegaan tot vervolging.
- Het belang van bestaande bomen bij ruimtelijke ontwikkelingen is verder uitgewerkt. Er is meer aandacht voor vroegtijdige inventarisatie, bescherming en integratie van bomen in ontwerpen.
- Het hoofdstuk ‘Bouwen en werken rondom bomen’ is als paragraaf aan het hoofdstuk ‘Boombescherming’ toegevoegd.

Hoofdstuk 5 Inrichting voor bomen

Dit hoofdstuk is geactualiseerd en uitgebreid

- De inleiding is aangescherpt. Naast gezonde en kwalitatief goede bomen is toegevoegd dat bomen bijdragen aan meer ecosysteemwaarde, biodiversiteit en klimaatadaptatie.
- Er is toegevoegd dat bij de inrichting wordt gewerkt volgens de meest recente versie van het Handboek Bomen en dat het groeiplaatsvolume wordt berekend met de Boommonitor.
- Het streven naar bomen met potentie om monumentaal te worden is verder uitgewerkt.
- De tekst over ontwerpen voor bomen is aangescherpt met meer nadruk op een integrale ontwerpfase waarin bomen vanaf het begin onderdeel zijn van het ontwerp. Het belang van een plan voor bomen bij zowel nieuwe aanleg als reconstructies is verder benadrukt.
- Toegevoegd is dat bij ontwerpkeuzes niet alleen gekeken wordt naar het streefbeeld, maar ook naar de uiteindelijke grootte van bomen, benodigde groeiplaatsvoorzieningen en de beschikbare ondergrondse en bovengrondse ruimte.
- De uitgangspunten voor inrichting zijn uitgebreid. Nieuw toegevoegd is dat wordt gestreefd naar kwaliteit en meerwaarde boven kwantiteit van bomen en dat ontwerpen moeten worden afgestemd op beheerbaarheid.
- Een nieuwe paragraaf is toegevoegd waarin minimale omlooptijden voor verschillende boomcategorieën worden vastgesteld. Hieraan wordt het benodigde groeiplaatsvolume gekoppeld. Hiermee wordt de kwaliteit van de inrichting en de levensduur van bomen geborgd.

- Een nieuwe paragraaf beschrijft het principe van consumptiebomen: bomen die vanwege ruimtelijke noodzaak toch op een beperkte groeiplaats worden geplant. Hierbij wordt aangegeven dat dit een uitzondering is en alleen in overleg met een groenspecialist gebeurt.
- Een nieuwe paragraaf beschrijft uitgangspunten voor boomsoorten. Binnen kernen ligt de focus op klimaatadaptatie, biodiversiteit en bloeiboog. Buiten de bebouwde kom ligt de nadruk op inheemse en landschappelijke waarden.
- Toegevoegd is dat nieuwe bomenlanen minimaal uit drie soorten of variëteiten moeten bestaan. Dit geldt ook bij herplant en aanvulling van bestaande lanen om monoculturen en risico's door ziekten en plagen te beperken.
- Toegevoegd is dat terughoudend wordt omgegaan met vormbomen vanwege hogere onderhoudskosten en een beperkte bijdrage aan kroonvolume, biodiversiteit en klimaatadaptieve waarde.
- Het principe "Open groeiplaats, tenzij" is toegevoegd. Hiermee wordt ingezet op zo min mogelijk verharding rondom bomen en optimale groeimogelijkheden.
- Het belang van bomen voor ecosysteemdiensten is toegevoegd. Naast uitstraling wordt nadrukkelijker gekeken naar bijdragen aan biodiversiteit, klimaatadaptatie, verkoeling en leefkwaliteit.

Hoofdstuk 6 Overlast en hinder bij bomen

Dit hoofdstuk is geactualiseerd en uitgebreid

- De visie is opnieuw gestructureerd met een duidelijke onderverdeling tussen visie en behandeling van klachten.
- Toegevoegd dat duurzaam boombeheer ook kan betekenen dat bomen gefaseerd eerder worden vervangen om meer diversiteit in soorten en leeftijden te realiseren en boomstructuren duurzaam in stand te houden.
- De uitgangspunten bij projecten zijn aangescherpt. Naast de juiste boom op de juiste plek wordt nu expliciet rekening gehouden met de benodigde groeiplaats, de uiteindelijke boomgrootte en de meerwaarde van de boom bij de soortkeuze.
- Bij de lusten en lasten van bomen is schaduw toegevoegd als normaal natuurlijk verschijnsel. Daarnaast opgenomen dat alleen bij disproportionele overlast, wanneer vervanging mogelijk is en dit bijdraagt aan bijvoorbeeld meer diversiteit, een uitzondering kan worden overwogen. Ook is een verwijzing toegevoegd naar de Europese Natuurherstelverordening.
- Boomcategorieën zijn geactualiseerd naar de nieuwe indeling: monumentaal, waardevol, hoofdgroenstructuur, nevenstructuur, toekomstbomen en overige bomen.
- Terminologie aangepast van burgers naar inwoners.
- Het uitgangspunt 'we kappen geen bomen omwille van overlast' is als afzonderlijke beleidsparagraaf opgenomen en uitgebreider gemotiveerd. Daarnaast is het begrip waardevernietiging toegevoegd naast kapitaalsvernietiging.
- Het afwegingskader voor overlast is uitgebreid. Toegevoegd dat beschermde bomen op de Groene Kaart meer bescherming genieten. Criteria voor het verwijderen van bomen zijn aangescherpt en toegevoegd dat verwijdering moet leiden tot een duurzamer resultaat en/of waardevermeerdering. De voorwaarde dat uitvoering binnen het reguliere onderhoudsbudget moet passen is vervallen.
- De paragraaf disproportionele overlast is volledig herzien. De oude lijst met 12 beoordelingscriteria is vervangen door een gestructureerd beoordelingskader met een beoordelingsrubric (5-puntsschaal) en een multi-criteria analyse (MCA). De

beoordelingssystematiek is een dynamisch document dat geactualiseerd kan worden op basis van nieuwe inzichten. Het kader is opgenomen in bijlage 9 in het bijlagenboek en maakt onderdeel uit van het Bomenbeleid.
- De passage waarin werd aangekondigd dat een waarderingsmodel nog ontwikkeld zou worden (op basis van gemeente Oss) is verwijderd. Deze is vervangen door de uitgewerkte beoordelingssystematiek met rubric en MCA.

Hoofdstuk 7 Beheer en onderhoud

Dit hoofdstuk is geactualiseerd

- Uitgangspunt gewijzigd van veiligheid en esthetiek naar veiligheid en de waarde die de boom vervult. De nadruk ligt sterker op duurzaam boombeheer en ecosysteemwaarde in plaats van op het esthetische aspect.
- De zorgplicht is juridisch en inhoudelijk aangescherpt. Er wordt expliciet benoemd dat de noodzakelijke zorg redelijkerwijs moet worden uitgevoerd.
- De terminologie bij planmatig beheer en onderhoud is geactualiseerd. "Verhoogde zorgplicht" is vervangen door verhoogde inspectiefrequentie en "ander regime" door intensievere frequentie.
- De vier oude vervangingsscenario's zijn vereenvoudigd en logisch heringedeeld naar drie vormen van boomvervanging: individuele vervanging, groepsgewijze vervanging en vervanging gekoppeld aan projecten.
- Bij projectmatige vervanging is toegevoegd dat uitgangspunt is om het kroonvolume, kroonoppervlak en de boomwaarde gelijkwaardig of beter terug te brengen.
- De uitgebreide beschrijving van organisatie, financiering, kaplijsten, groene klussenlijsten en kadernota-procedures is verwijderd. Hierdoor is het hoofdstuk meer beleidsmatig en minder uitvoeringsgericht.
- De specifieke toelichting over monumentale bomen en het bewust laten liggen van blad rond monumentale bomen is vervallen.
- Een nieuwe paragraaf toegevoegd over het behouden van dode of sterk verzwakte bomen als eco-boom vanwege hun ecologische waarde voor vogels, vleermuizen, insecten en schimmels. Tevens is opgenomen dat bij iedere te rooien boom wordt afgewogen of deze als eco-boom kan blijven staan.
- Bij ziekte en plaagbeheer is preventie inhoudelijk uitgebreid. Er is expliciet toegevoegd dat een goede groeiplaats ook natuurlijke vijanden van plagen stimuleert, bijvoorbeeld door kruidenrijk gras en extensiever maaibeheer.
- De tabel met ziekten en plagen is geactualiseerd en compacter gemaakt. De categorie "Overige ziekten" is verwijderd.
- De paragraaf over de eikenprocessierups is geactualiseerd. Hierbij is de risico-inventarisatie vereenvoudigd en overzichtelijker beschreven en de beschrijving van preventieve en curatieve bestrijding verduidelijkt. De monitoring, historische achtergrond en de paragraaf over kennisontwikkeling is compacter beschreven. De uitgebreide paragraaf over interne en externe communicatie en het communicatieplan is vervallen.

Hoofdstuk 8 Participatie bij bomen

Dit hoofdstuk is geactualiseerd

- Het hoofdstuk is geactualiseerd en sluit nu expliciet aan op de Participatienota van Gemeente Meierijstad. Daarbij wordt benoemd dat de vorm van participatie situatieafhankelijk is.

- De term ‘burgerparticipatie’ is aangepast naar ‘participatie’.
- De uitgebreide toelichting over de mate van zeggenschap per boomcategorie (monumentale, waardevolle, structuur- en sfeerbomen) is verwijderd.
- De verwijzing naar de participatieladder is vervallen.
- Communicatie rondom bomen is toegevoegd.
- Nieuw uitgangspunt toegevoegd dat bij locaties waar veel overlast wordt ervaren extra aandacht wordt besteed aan uitleg en motivering van gemaakte keuzes.
- Er zijn concrete voorbeelden toegevoegd, zoals het communiceren over verkoeling tijdens hittegolven, informatieborden bij bijzondere bomen en het uitlichten van de ecosysteemdiensten van bomen bij projecten.
- De aparte regeling voor participatie bij overlastsituaties is verwijderd.

Hoofdstuk 9 Uitvoering en financiën

Dit hoofdstuk is geactualiseerd

In de actualisatie van het bomenbeleid zijn de oorspronkelijke acties uit het vastgestelde beleid overgenomen. Per actie is een update opgenomen van de huidige status, waarbij wordt aangegeven welke acties zijn uitgevoerd, welke nog in uitvoering zijn en welke acties zijn aangepast of komen te vervallen door gewijzigde inzichten of ontwikkelingen. De meeste acties zijn afgerond of een continu proces.